

καταστροφῆς τῶν ἀρχαίων μνημείων, οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον πρὸς τελείαν ἐξάναντι αὐτῶν, τὸ χωνευτήριον, ὡς εἶπεν, οὗ τὸν λάρυγγα ὀλίγιστα διέφυγον, καὶ ταῦτα κεκολωμένα καὶ παραμεμορφωμένα, ὡς ἀληθεῖς τοῦ ἐθνισμοῦ μάρτυρες μετὰ τσοσάτην ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταστροφῆν περιωθέντα.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Χατζῆ-Ἀλῆ καταστροφῆν τοῦ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς κίονος ἔμειναν 16, ὅσοι καὶ σήμερον διατηροῦνται, ἤτοι κατὰ τὴν ΝΑ. γωνίαν 13, ὧν 9 (τρεις δηλ. ἐφ' ἐκάστης σειρᾶς ὅταν τις ἀπ' Ἀνατολῶν βραχίονη ἀριθμῶν) ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀριστέρον πέρασ τῆς ἀνατολικῆς προσόψεως τῆς ἀποτελούσης τὴν Α. πρόστασιν τοῦ ναοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν 4 εἰς μὲν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν σειρὰν τοῦ δυτικοῦ πτεροῦ, τρεῖς δὲ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν. Τῆς αὐτῆς δὲ ταύτης σειρᾶς μᾶλλον μεμακρυσμένοι κείνται οἱ λοιποὶ τρεῖς, ὧν ὁ μεσαῖος ὑπὸ σεισμοῦ καὶ θυέλλης τῷ 1852 κατέπεσε.

Μέχρι πρό τινων ἐτῶν, ἐπὶ δύο τῶν τοῦ δυτικοῦ πτεροῦ κίωνων ὑπῆρχε κτίσμα μεταγενέστερον, ἐν εἶδει δωματίου μικροῦ, μετὰ θυρίδων, τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἐκτίσθη εἰς χρόνους καθ' οὓς οἱ κίονες οὗτοι ἦσαν κεχωσμένοι ἐφ' ἱκανὸν τοῦ ὕψους αὐτῶν ὑπὸ τῶν τοῦ ναοῦ ἐρείπειαν. Τὸ κτίσμα τοῦτο, κατὰ τινα τοῦ λαοῦ παράδοσιν ἀνήκον εἰς μοναχὸν τινα τὸ παράδειγμα Συμεῶνος τοῦ Στυλίου ζηλώσαντα, ἐκρημνίσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς τῶν Ἀθηνῶν Ἐταιρίας, ἐπειδὴ περιελάμβανε μετὰ τὸν τοῦ ὕλικου αὐτοῦ καὶ μάρμαρα ἐξ ἄλλης χρήσεως εἰλημμένα καὶ ἡσχίμην, ἐπικαθήμενον, τοὺς ὠραίους τοῦ ναοῦ κίονας.

Τὴν σήμερον τὸ δυτικὸν τοῦ ναοῦ κατέχουσι δύο σεσαθρωμένα παραπήγματα, τὸ δὲ τέμενος αὐτοῦ διασχίζουσι δύο ὁδοὶ εἰς δύο ὅλως ἀντίθετα μέρη ἄγουσαι, ἡ μὲν εἰς τοὺς εὐθυμῖαν καὶ χαρὰν προκαλοῦντας παρὰ τὸν Ἰλισὸν κήπους, ἐπὶ τοῦ Β. τοίχου τοῦ κρηπιδώματος κεχαραγμένη καὶ τὴν ΒΑ. αὐτοῦ γωνίαν τέμνουσα, ἡ δὲ εἰς τὸν τόπον τῶν κλαυθμῶν καὶ τῆς λύπης, ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διασχίζουσα τὸν ναὸν καὶ πρὸς τὴν νέαν τοῦ Ἰλισοῦ γέφυραν καὶ τὴν ὁδὸν Ἀναπαύσεως διευθυνομένη, ἐκ τοῦ αὐτοῦ στελέχους σχιζόμεναι, ὡσεὶ δεικνύουσαι ἀμφότεραι τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἀδιάσπαστον σύνδεσμον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης, τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ ἀναβλάστησιν τῆς εὐθυμίας καὶ τῶν γελῶτων, τῆς δυσθυμίας καὶ τῶν δακρῶν.

Ἡ ἡμέρα τοῦ μέρους ἐκείνου, ἔχοντος ἐξοχόν τι καὶ μυστηριώδες ἐν καιρῷ νυκτὸς σκοτεινῆς, ἐπιβλητικὴν δὲ καὶ χαρίεσσαν παρουσιάζοντος εἰκόνα ὅταν ἡ σελήνη βίπτῃ ἐπ' αὐ-

1. Ὁ Συμεὼν, ἐν Κιλικίᾳ γεννηθεὶς, ἐπωνομάσθη Στυλίτης, διότι ἀποσυρθεὶς ἐπὶ σὺλλου ἡσχίτευσεν ἐκεῖ ἐπὶ 26 ἔτη, χωρὶς παντάπασιν νὰ καταβῇ ἐκεῖθεν· ἀπέθανε δὲ τὸ 459 μ. Χ.

τοῦ τὰς ἀκτῖνάς της, ταρασσεται συνήθως ὑπὸ τῶν σαλπισμάτων τῆς ἐκεῖ ἀσκουμένης φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν ἢ ὑπὸ τῶν πενήμιων ἀσμάτων νεκρικῆς πομπῆς παρὰ τοὺς κίονας ἐκείνους καθ' ἐκάστην διερχομένης. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη τῆς Τεσσαρακοστῆς ἡμέρα, συνεχίζουσα τὰς διασκεδάσεις τῶν πρὸ αὐτῆς, καλεῖ ἐκεῖ πάντας τοὺς κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας μασκαρευθέντας τε καὶ μὴ διὰ τοῦ γνωστοῦ τοῦ λαοῦ διστίχου :

Μακκαράδες καὶ πολῖται

ἴσῃς Κολώναις ναυρέθητε

εἰς διαχυσιν παρὰ τοὺς κύκλους τῶν φουστανελοφόρων χορευτῶν, τῶν κατ' ἔθος ἐκεῖ, ἐπὶ τε τοῦ ἐδάφους τοῦ ναοῦ καὶ τῶν πέριξ λόφων, συναθροισμένων καὶ εἰς τὰ ρηστήσιμα μέχρως ἐσπέρας ἀσχολουμένων, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ μέρος ἔνθα τὸ πάλαι οὐδεὶς εἰσῆρχετο, πλήθους κατακλύζει παντοδαπῆ, ἀντὶ δὲ τῶν ἀγνῶν τότε καὶ καθαρῶν πρὸ τοῦ θωμοῦ τῆς ὑψίστης θεότητος προσερχομένων, οἱ εὐλαβεῖς Χριστιανοὶ ἐν κραιπάλῃ καὶ χορῷ, ἐν αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις, κατάρχονται τῆς μεγάλης νηστείας καὶ προετοιμασίας διὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, θύοντες τῷ Βάκχῳ, ὑφ' οὗ εἰς συμπλοκάς ἀγόμενοι, ἥκιστα φιλόφρονας τὰς ἀπαλλαγὰς συνήθως ποιοῦνται.

Ἀλλὰ καὶ σχοινοβατῶν πασσάλους πολλὰς τὸ ἱερόν ἐκεῖνο ἔδαφος ἔφερε, καὶ ἄλλων θεαμάτων παντοίων, νυκτὸς τε καὶ μεθ' ἡμέραν, μάρτυρες ἐγένοντο οἱ περιωθέντες ἐκεῖνοι κίονες, καὶ εἰς συναθροίσεις τοῦ πλήθους πρὸς ἀρόσασιν νεωτέρων ῥητορίσκων ὁ εὐρὺς χώρος τοῦ ναοῦ ἐχρησίμευσε, καὶ τίς οἶδεν ἔτι ὅποια καὶ ὅποσα θὰ ὑποστῇ, ἐὰν μὴ εὐρεθῇ τις δὲ περιφράξων ὡς δεῖ τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ ἀπαλλάξων τῶν καθ' ἡμέραν καταστροφῶν τῶν εὐκόλως ἀφανιζομένων μερῶν τοῦ περιβόλου, ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑφ' ὧν δὲν δύναται τις νὰ πλησιάσῃ καὶ σπουδάσῃ ὡς δεῖ τὰ πλεῖστα τοῦ περιβόλου λείψανα.

ΓΥΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ.

ΜΑΤΑΙΟ ΦΑΛΚΟΝΕ

(Ἔθιμα Κορσικανῶν.)

Ἐκ τοῦ Πορτο-θέκκιου πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου μεταβαίνων ἀκολουθεῖ ὁδὸν ἀνάντη, καὶ μετὰ τριῶν ὥρων πορεῖαν διὰ σκολιῶν ἀτραπῶν, φρασσομένων ἐνιαχοῦ ὑπὸ μεγάλων βράχων, ἢ διὰ φαράγγων διατεμνομένων, φθάνει εἰς τὰ ἄκρα ἐνὸς μακρῆς ἐπὶ μακρὸν ἐκτεινομένου ἐκεῖ εἶναι ἡ πατρίς τῶν κόρστων ποιμένων καὶ τὸ κρησφύγετον παντὸς φυγοδίκου. Ὁ κορσικανὸς γεωργὸς, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κόπου τῆς σπορᾶς, πυρπολεῖ ἔκτασιν τινα δάσους, ἀδιαφορῶν ἂν ἡ πυρκαϊὰ ἐπεκταθῇ εἰς μεζονα χωρὸν, διότι ὅπως ἂν ἔχει βεβαιότητα ὅτι ἡ συγκομιδὴ ἔσται πλουσία, λιπανθείσης τῆς γῆς

διὰ τῆς τέφρας τῶν δένδρων, ἅτινα πρότερον ἔφερον θερισθέντων τῶν σταχυῶν (διότι καταλείπουσι τὸ ἄχυρον, οὗ τὴν συλλογὴν θεωροῦσιν ἐπίπονον), ἐκ τῶν ἐναπομεινασῶν ἐν τῇ γῆ ἀβλαβῶν ριζῶν ἀναβλαστάνουσι κατὰ τὸ ἐπίον ἔαρ πυκνότεται παραφυάδες, αἵτινες ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν φθάνουσι εἰς ὕψος ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ποδῶν. Τὰς τοιαύτας λόχμας ἀποκαλοῦσι *μακί* συνίστανται δ' αὐταὶ ἐκ παντοειδῶν δένδρων καὶ δενδρυλλίων εἰκῆ καὶ ἀναμιξ πεφυτευμένων. Ὁ ἄνθρωπος μόνον μὲ τὸν πέλεκυν ἀνὰ χεῖρας κατορθοῖ νὰ διανοίξῃ διόδον διὰ μέσου αὐτῶν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ *μακί* τοσοῦτω πυκνόβλαστα καὶ δασέα, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγριοι κριοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ εἰσχωρήσωσιν.

Ἄν ἐφόρευσε κανένα, μετὰβηθι εἰς τὰς λόχμας τοῦ Πορτο-βέκκιου καὶ θὰ ζήσης ἐν ἀσφαλείᾳ, ὅταν ἔχῃς σύντροφον καλὸν πυροβόλον, πυρίτιδα καὶ σφαίρας, καὶ φέρῃς τὸν ἀπαράιτητον μανδύαν ὅστις καὶ ὡς κάλυμμα καὶ ὡς στρώμα χρησιμεύει εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Οἱ ποιμένες θὰ σοὶ πωλῶσι γάλα καὶ τυρὸν, καὶ οὐδένα θὰ διατρέχῃς κίνδυνον ἐκ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος, εἰμὴ μόνον ὅταν θ' ἀναγκάζησαι νὰ κατέλθῃς εἰς τὴν πόλιν ὅπως ἀνανεώσης τὰς προμηθείας σου.

Καθ' ἣν ἐποχὴν εὐρισκόμεν ἔν Κορσικῇ, τῷ 18., ὁ Ματαῖο Φαλκόνε κατόκει ἐν οἰκίᾳ τῆς, ἡμίσειαν λεύγαν περίπου ἀπεχούση τοῦ *μακί* ἐκεῖνου. Σχετικῶς ὡς πρὸς τὸν τόπον ἦτο ἄνθρωπος λίαν εὐκατάστατος, ζῶν εὐγενῶς, δῆλον ὅτι μηδὲν ἔργαζόμενος, ἀλλὰ συντηρούμενος ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ποιμνῶν του, ἃς ναμάδες ποιμένες ἔδοσκον τῆδε κάκεισε ἐπὶ τῶν ὁρέων. Ὅταν εἶδον αὐτὸν, — δύο ἔτη μετὰ τὸ συμβῆν ὅπερ θὰ διηγηθῶ, — μοὶ ἐφάνη ἔχων ἡλικίαν πενήκοντα τὸ πολὺ ἐτῶν. Φαντάσθητε ἄνδρα ῥωμαλέον, ἀλλὰ μικρὸν τὸ ἀνάστημα, ἔχοντα οὐλὴν καὶ ὡς ἴασπιν μέλανα κόμην, ῥινα ἀέτειον, λεπτὰ χεῖλη, μεγάλους καὶ ζωηροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ χρῶμα μελαψόν. Ἡ περὶ τὴν σκοποβολίαν δεξιότης αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο ἔκτακτος εἰς τὴν χώραν ἐκεῖνην ἥτις θρῖθει καλῶν σκοπευτῶν. Οὕτω παραδείγματος χάριν, οὐδέποτε ὁ Ματαῖος ἐπυροβόλει κατ' ἀγρίου κριοῦ μὲ βολίδια, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν εἰκοσι βημάτων ἔβαλλε διὰ σφαίρας τὸν κρῖν εἰς τὴν κεφαλὴν ἢ τὸν ὦμον, ὅπως ἤθελεν. Ἐποιεῖτο δὲ χρεῖσιν τοῦ ὄπλου ἐπίσης καλῶς τὴν νύκτα, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν διηγοῦνται μάλιστα περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπετηδεύετο καὶ εἰς τὸν ἀκόλουθον τρόπον τῆς σκοποβολίας, ἢ δ' ἐπιτηδεύετο αὕτη εἰς πάντα μὴ ἐπισκεφθέντα τὴν Κορσικὴν θὰ φανῇ ἴσως ἀπίστευτος : εἰς ἀπόστασιν ὀγδοήκοντα βημάτων ἐτοποθέτου τὴν νύκτα ἀνημμένον κηρίον ὅπως διαφανοῦς τεμαχίου χάρτου, μάλιστα ἔχοντος μέγεθος τρυβλίου ἐσκόπευε, καὶ ἀφ' οὗ

ἐσβέννουν τὸ κηρίον, μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς λεπτοῦ, ἐν μέσῳ παχυλωτάτου σκότους ἐπυροβόλει καὶ πυροβολῶν τετράκις μὲν ἄπαξ ἀπετύγγανε.

Τοιαύτην ἔχων ἀξίαν, ὁ Ματαῖο Φαλκόνε ταχέως ἐκτίσατο μεγάλην φήμην καὶ ὑπόληψιν. Ἐθεωρεῖτο ἄριστος φίλος καὶ ἐχθρὸς ἐπικίνδυνος ἄλλως δὲ περιποιητικὸς ὢν καὶ φιλελεήμων, ἔζη ἐν εἰρήνῃ μετὰ πάντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Πορτο-βέκκιου. Διηγοῦντο ὅμως περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐν Κόρτε, ἐνθα ἐνυμφεῖθη, ἀπηλλάγη λίαν προδοτικῶς ἀντιπάλου, ὅστις ἐνομιζέτο ἐπίφοβος... τοῦλάχιστον ἀπεδίδοτο εἰς τὸν Ματαῖο πυροβολισμὸς τις κατὰ τοῦ ἀντιζήλου ἐκεῖνου, ἐν ᾧ ἐξυρίζετο ἀπέναντι κατόπτρου ἐξηρητημένου ἐκ τοῦ παραθύρου του. Οἰκονομηθείσης τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὁ Ματαῖο ἐνυμφεῖθη. Ἡ σύζυγος του Γιουσέππα ἐγέννησεν αὐτῷ κατ' ἀρχὰς μὲν τρεῖς θυγατέρας (ὅπερ τὸν ἀπῆλπίζε) καὶ εἶτα τέλος ἓνα υἱόν, ὃν ὠνόμασε Φορτουᾶτον. Ἦτο οὗτος ἡ ἐλπίς τῆς οἰκογενείας, ὁ κληρονόμος τοῦ ὀνόματος. Ἐπειδὴ δ' αἱ θυγατέρες του ἐκαλοῦσανδρεύθησαν, ὁ πατὴρ ἠδύνατο ἐν ἀνάγκῃ νὰ βασιζέται καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἐγχειριδίων καὶ τῶν σκοπέττων τῶν γαμβρῶν του. Ὁ υἱὸς του ἦν μὲν δεκαέτης καὶ πολλὰς παρεῖχεν ἐλπίδας.

Φθινοπωρινὴν τινα ἡμέραν, ὁ Ματαῖο μετὰ τῆς συζύγου του ἐξῆλθον ἐνωρὶς τῆς οἰκίας, μεταβαίνοντες νὰ ἴδωσιν ἐν τῶν ποιμνίων των, σταλίζον ἐν τινὶ ἀνοικτῷ χώρῳ τοῦ *μακί*. Ὁ μικρὸς Φορτουᾶτος ἤθελε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ, ἀλλὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπέχετο πολὺ, καὶ ἔπειτα ἔφερε νὰ μείνῃ εἰς νὰ φυλάττῃ τὴν οἰκίαν ὁ πατὴρ λοιπὸν ἠρνήθη ἢ ἴδωμεν κατόπι πόσον ἀκριβῶς τῷ ἐστοίχισεν ἡ ἄρνησις αὕτη.

Εἶχον παρέλθει πολλὰ ὥραι ἀφ' ἧς ἀνεχώρησαν οἱ γονεῖς του, καὶ ὁ μικρὸς Φορτουᾶτος ἠλιάζετο νοηλῶς ἐξηπλωμένος, θεωρῶν τὰ κυανᾶ ὄρη καὶ συλλογιζόμενος ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν νὰ συμφάγῃ μετὰ τοῦ θεοῦ του τοῦ δεκανέως, ὅταν ἐξαίφνης πυροβολισμὸς τις διέκοψεν ἀποτόμως τὰς σκέψεις του. Ἠγέρθη καὶ ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος τῆς πεδιάδος, ὁπόθεν ἠκούσθη ὁ κρότος. Τοῦτον ἐπηκολούθησαν ἕτεροι πυροβολισμοὶ, ἀραιοὶ, καὶ θαθμηδὸν πλησιέστερον ἀκούμενοι. Τέλος εἰς τὴν ἀτραπὸν, ἥτις ἔφερον ἀπὸ τῆς πεδιάδος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ματαῖο, ἐφάνη ἀνθρωπῶς τις, γενειοφόρος, ρακένδυτος, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχων τὸν εἰς ὄξυ ἀπολήγοντα σκούφον τῶν ὄρεινῶν τετραυματισμένους οὗτος διὰ σφαίρας εἰς τὸν μηρὸν, ἐσύρετο ἐπιπόνως, στηριζόμενος εἰς τὸ πυροβόλον του.

Ἦτο εἰς φυγόδικο, ὅστις, μετὰβαίνων νύκτωρ ὅπως ἀγοράσῃ πυρίτιδα εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπεσε εἰς ἐνέδραν κορσικανῶν εὐζώνων. Μετὰ

γενναίαν ἄμυναν κατώρθωσε νὰ ὑποχωρήσῃ, κατὰ πόδας διωκόμενος, πυροβολῶν ἀπὸ τῶν βράχων κατὰ τῶν διωκτῶν του.

Ἐπλησίασε τὸν Φορτουναῖον καὶ τῷ εἶπεν :

«Εἶσαι υἱὸς τοῦ Ματαῖο Φαλκόνε ;

— Ναι.

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ Γιαννέτος Σανπιέρρο. Μὲ κυνηγοῦν οἱ κίτρινογιακάδες· κρύψε με γιατί δὲν ἔμπορῶ νὰ πάγω παραπέρα.

— Καὶ τί θὰ εἶπῃ ὁ πατέρας μου ἐὰν σὲ κρύψω χωρὶς τὴν ἄδειάν του ;

— Θὰ εἶπῃ πῶς ἔκαμες καλά.

— Δὲν τὸ ξέρω.

— Κρύψε με γρήγορα ! Ἐρχονται.

— Περίμενε νὰ ἔλθῃ ὁ πατέρας μου.

— Νὰ περιμεῖνω ! Κατάρρα ! Θὰ φθάσουν ἐδῶ εἰς πέντε λεπτά. Ἐμπρός, κρύψε με ἢ σὲ σκότωσα ! »

Ὁ Φορτουναῖος ὅμως τῷ ἀπεκρίνατο μετὰ μεγίστης ἀταραξίας :

«Τὸ τουφέκι σου εἶναι ἄδειο, καὶ δὲν ἔχεις κἀνενα φυσέκι εἰς τὴν παλάσκα σου.

— Ἐχω ὅμως τὸ στυλέτο μου.

— Ναι, ἀλλὰ δὲν μπορεῖς νὰ τρέξῃς ὅταν κ' ἐμέ.»

Καὶ δι' ἐνὸς ἄλματος ἀπεμακρύνθη.

«Δὲν εἶσαι παιδί τοῦ Ματαῖο Φαλκόνε ! Θὰ μ' ἀφίσης λοιπὸν νὰ με συλλάβουν ἔμπροστὰ ἔς τὸ σπίτι σου ; »

Τὸ παιδίον ἐφάνη συγκινηθέν.

«Τί μου δίνεις νὰ σε κρύψω ; » ἠρώτησε πησιάζων.»

Ὁ φυγόδικος ἠρεύνησεν εἰς δερμάτινον θυλάκιον, κρεμάμενον ἐκ τῆς ζώνης του, καὶ ἐξήγαγεν ἓν πεντόφραγκον, ὅπερ ἐφύλαττε βεβαίως διὰ ν' ἀγοράσῃ πυρίτιδα. Βλέπων τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ὁ Φορτουναῖος ἐμειδίασε, τὸ ἤρπασε καὶ εἶπεν εἰς τὸν Γιαννέτον· « Μὴ φοβάσαι καθόλου. »

Καὶ πάραυτα ἤνοιξε μεγάλην ὀπὴν εἰς τινα σωρὸν ξηροῦ χόρτου πλησίον τῆς οἰκίας. Ὁ Γιαννέτος ἐχώθη εἰς αὐτὴν καὶ τὸ παιδίον τὴν ἐκάλυψεν ἐπιμελῶς εἰς τρόπον ὥστε ἀφίνετο μὲν μέρος διὰ νάναπνέῃ, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατό ποτε νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ἦτο ἐκεῖ κεκρυμμένος ἄνθρωπος. Ὅπως δ' ἔτι μᾶλλον ἐξασφαλίσῃ τὴν κρύπτῃν, μετ' ἀγχινοίας ἀγρίου, ἔτρεξε καὶ συνέλαβε μίαν γαλῆν μετὰ τῶν νεογνῶν αὐτῆς καὶ τὰ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ χόρτου, ὅπως πᾶς ὁ βλέπων νομίζῃ ὅτι πρὸ πολλοῦ δὲν ἀνεκινήθη· εἶτα δὲ ἰδὼν ἵχνη αἵματος ἐπὶ τῆς εἰς τὴν οἰκίαν ἀγοῦσης ἀτραποῦ, τὰ ἐκάλυψε μὲ χῶμα, καὶ τούτου γενομένου, ὁ Φορτουναῖος ἐπανῆλθε καὶ κατεκλίθη εἰς τὸν ἥλιον, ἀτάραχος ὄλων.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν, ἕξ ἄνδρες φέροντες βαθείας καστανὰς στολὰς μὲ κίτρινα περιλαίμια καὶ ὀδηγούμενοι ὑφ' ἐνὸς ἀνθυπα-

πιστοῦ, ἔστησαν πρὸ τῆς θύρας τοῦ Ματαῖο. Ὁ ἀνθυπαπιστής ἐκεῖνος ἦν μακρινὸς συγγενὴς τοῦ Φαλκόνε καὶ ἐκαλεῖτο Τιωδώρα Γάμπα· ἀνὴρ ἐνεργητικὸς, ἐμπνέων τρόπον εἰς τοὺς φυγοδίκους, ὧν πολλοὺς εἶχε συλλάβει.

«Καλ' ἡμέρα, μικρὲ μου ἐξάδελφε, εἶπε πησιάζων τὸν Φορτουναῖον, πόσον ἐμεγάλωσες ! Μήπως εἶδες αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ ἓνας ἄνθρωπος ;

— ὦ ! δὲν ἐμεγάλωσα ἀκόμη ὅταν καὶ λόγου σου, ἀπήντησεν ὁ μικρὸς, μετὰ προσπεποιημένου εὐθούς τρόπου.

— Θὰ μεγαλώσῃς καὶ σύ. Ἀλλὰ δὲν εἶδες νὰ περάσῃ ἀπὸ ἐδῶ ἓνας ἄνθρωπος ;

— Ἄν εἶδα νὰ περάσῃ κἀνεὶς ;

— Ναι, ἓνας ἄνθρωπος μὲ ξημυτὸν σκουφοῦ ἀπὸ γιδοτόμαρο καὶ μὲ ἔνδυμα μὲ κόκκινα καὶ κίτρινα κεντήματα.

— Ἐνας ἄνθρωπος μὲ ξημυτὸ σκουφοῦ καὶ μὲ ἔνδυμα μὲ κόκκινα καὶ κίτρινα κεντήματα ;

— Ναι, ἀποκρίσθη γρήγορα καὶ μὴ ἐπαναλαμβάνῃς τὰς ἐρωτήσεις μου !

— Σήμερα τὸ πρωτὶ ἐπέρασες ἔμπροστὰ ἀπὸ τῆς θύρας μας ὁ παπᾶς καθόλα εἰς τ'ἀλόγῳ του· μὲ ἐρώτησε τί κάνει ὁ πατέρας μου, καὶ ἐγὼ τοῦ εἶπα...

— Ἄ, κατεργάρη, μοῦ κάνεις τὸν μισοκακόμοιρο ! Ἦές μου ἀπὸ ποῦ πέρασεν ὁ Γιαννέτος, γιατί αὐτὸν ζητοῦμε καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι πῆρε αὐτὸ τὸ μονοπάτι.

— Ποιὸς ξέρει ;

— Ποιὸς ξέρει ; Ἐγὼ ξέρω ὅτι σὺ τὴν εἶδες.

— Καὶ ἔμπορεῖ νὰ βλέπῃ κἀνεὶς ὄσους περνοῦν, ὅταν κοιμᾶται ;

— Δὲν ἐκοιμᾶσο, μοσχομάγκα· οἱ τουφεκισμοὶ σὲ ἐξύπνισαν.

— Καὶ θαρρεῖς τάχα πῶς τὰ τουφέκια σας βροντοῦν πολὺ ; Τὸ σκοπέττο τοῦ πατέρα μου βροντᾷ δυνατότερα.

— Νὰ σε πάρῃ ὁ διάβολος, κάθαρμα ! Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶδες τὸν Γιαννέτο, ἴσως μάλιστὰ καὶ τὸν ἐκρυψες. Ἐμπρός, παιδιά, ἐμπῆτε ἔς τὸ σπίτι, καὶ ἰδῆτε μήπως ὁ ἄνθρωπος μας εἶναι μέσα. Ἐπεριπατοῦσε μὲ τὸ ἓνα πόδι καὶ ὁ ἄθλιος ἔχει ἀρκετὸ μυαλὸ, καὶ δὲν θὰ ἐδοκίμασε νὰ φθάσῃ κουτσοπόδι ἔς τὸ μακί. Ἐπειτα τὰ αἵματα τελειοῦν ἐδῶ.

— Καὶ τί θὰ εἶπῃ ὁ μπαμπᾶς, ἠρώτησε σαρκαστικῶς μειδιῶν ὁ Φορτουναῖος, τί θὰ εἶπῃ ἅμα μάθη πῶς χωρὶς τὴν ἄδειάν του ἐμπῆκαν ἔς τὸ σπίτι του ;

— Βρωτόπαιδο ! εἶπεν ὁ ἀνθυπαπιστής Γάμπας, συλλαμβάνων αὐτὸν ἐκ τοῦ ὠτίου. Ἐσύρεις ὅτι εἰς ἐμένα στέκεται νὰ σε κάμω νᾶλλάξῃς σκοπὸ ; Ἴσως ἔταν βάλω νὰ σου δώσουν κάμμιά εἰκοσαριὰ διπλοκαίς θάναγκασθῆς νὰ δμιλῆσῃς.»

Ἄλλ' ὁ Φορτουναῖος ἐξηκολούθει νὰ μειδιᾷ σαρκαστικῶς.

«Τὸν πατέρα μου τὸν λένε Ματαῖο Φαλκόνε! εἶπε μετ' ἐμφάσεως.

— Ἐσεῖς, κατεργάρα, ὅτι ἡμπορῶ νὰ σε πάγω δεμένον εἰς Κόρθε ἢ εἰς τὴν Βάστια; ... θὰ σε βάλω νὰ κοιμηθῆς εἰς τὴ φυλακὴ κατὰ γαμα, μὲ σίδερα, καὶ θὰ εἰπῶ νὰ σε κόψουν, ἂν δὲν μαρτυρήσῃς ποῦ εἶναι ὁ Γιαννέτος Σανπέρο.»

Τὸ παιδίον ἀνεκάγχασεν, ἀκούσαν τὴν γελοῖαν ἀπειλὴν. Ἐπανέλαθε, «Τὸν πατέρα μου τὸν λένε Ματαῖο Φαλκόνε.

— Κύριε ἀνθυπασπιστὰ, εἶπέ τις τῶν εὐζώνων ταπεινῇ τῇ φωνῇ, δὲν πρέπει νὰ τὰ χαλάσωμεν μὲ τὸν Ματαῖο Φαλκόνε.»

Ἡ ἀμυχανία τοῦ Γάμπα ἦν πρόδηλος· συνμίλησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ τῶν στρατιωτῶν οἵτινες ἠεύνθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἡ ἐργασία τῶν δὲν ἦτο δύσκολος, διότι ἡ καλύβη κορσικανοῦ ἐν μόνον ἔχει τετράγωνον δωμάτιον· τὰ σκεύη αὐτῆς συνίστανται εἰς μίαν τράπεζαν, ἐπέχουσιν τόπον καὶ κλίνης, εἰς τινα κιβώτια, εἰς θηρευτικὰ ἐργαλεῖα καὶ μαγειρικὰ σκεύη. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μικρὸς Φορτουναῖος ἐθώπευε τὴν γαλῆν καὶ ἐφαίνετο χαίρεκακῶν ἐπὶ τῇ στενωχωρίᾳ τῶν εὐζώνων καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του.

Εἰς στρατιωτικῆς ἐπλησίασεν εἰς τὸν σωρὸν τοῦ χόρτου, εἶδε τὴν γαλῆν καὶ ἐπληξε τὸν σωρὸν διὰ τῆς λόγχης του, ἀλλ' ἀμελῶς καὶ ὑψὸν τοὺς ὄμους, ὡς εἰ κατενόει τὸ γελοῖον τῆς τοιαύτης προφυλάξεως. Οὐδὲν ἐκινήθη, ἡ δὲ φυσιογνωμία τοῦ παιδὸς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσέδωκε συγκίνησιν.

Ὁ ἀνθυπασπιστὴς καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ ἀπόσπασμα ἠπόρουν περὶ τοῦ πρακτέου· ἤρχισαν μάλιστα καὶ νὰ στρέψωσι τὰ βλέμματά των πρὸς τὸ μέρος τῆς παιδιᾶδος, ὡς εἰ ἔχοντες τὴν διάθεσιν νὰ ἐπιστρέψωσιν ὁποῦν ἤθλον, ὅταν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, πεισθεὶς ὅτι οὐδεμίαν ἐντύπωσιν προὔξενουν αἱ ἀπειλαὶ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Φαλκόνε, ἠθέλησε καὶ τελευταίαν νὰ ποιῆσιν ἀπόπειραν καὶ νὰ δοκιμῆσιν ἂν συντελεστικώτερα ἦσαν αἱ ὑποσχέσεις καὶ οἱ μειλίχιοι τρόποι.

«Μικρὲ ἐξαδέλφε, εἶπε, πολὺ ἐξυπνος κατεργαράκος μοῦ φαίνεσαι! Θὰ προσδεύσῃς πολὺ· ἀλλὰ κακὸ παιγνίδι παίζεις μαζί μου· καὶ ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ λυπηθῶ τὸν ἐξαδέλφον μου Ματαῖο, ὁ διάβολος νὰ με πάρῃ ἂν δὲν σε συνελάμβανα;

— Μπᾶ!

— Ἄλλ' ὅταν ἐπιστρέψῃ ὁ ἐξαδέλφός μου, θὰ τοῦ εἰπῶ τὴν ὑπόθεσιν· καὶ πρὸς τιμωρίαν διὰ τὰ ψεύματά σου θὰ σου δώσῃ ξύλο, ποῦ νὰ τὸ ἐνθυμῆσαι γιὰ πάντα!

— Νὰ ἰδοῦμε.

— Θὰ ἰδῆς... Ἄλλ' ἔλα... φέρσου καλὰ καὶ θὰ σου δώσω κᾶτι τί.

— Καὶ ἐγὼ, ἐξαδέλφε μου, θὰ σου δώσω μίαν συμβουλὴν· ἂν ἀργήσῃς περισσότερο, ὁ Γιαννέτος θὰ φθάσῃ εἰς τὸ μακί καὶ τότε καλὸ ἔχημέρωμα! ὄχι σὺ, ἀλλὰ δὲν ἔξεύρω ποῖος δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τον πιάσῃ».

Ὁ ἀνθυπασπιστὴς ἐξήγαγε τοῦ κόλπου του χρυσοῦν ὠρολόγιον, ὑπερ ἤξιζεν ἐξ τάλληρα περὶπου· καὶ παρατηρήσας ὅτι μόλις τὸ εἶδεν ὁ μικρὸς Φορτουναῖος καὶ ἀπήστραψαν οἱ ὀφθαλμοί του, τῷ εἶπε κρατῶν τὸ ὠρολόγιον ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς χαλυβδίνης ἀλύσεώς του·

«Μπιρμπαντάκο! σοῦ ἀρᾶσει νὰ ἔχῃς καὶ σὺ ἐν ὠρολόγι· ἴσως καὶ αὐτὸ νὰ κρέμεται ἀπὸ τὸν λαϊμὸν σου καὶ νὰ περιπατῆς εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Πορτο-θέκκιου κορδωμένους ἴσως παγῶνι· θὰ σε ῥωτοῦν πολλοὶ, Τί ὥρα κάμνετε; καὶ σὺ θὰ τους λές· Κυττάξετε τὸ ρολόγι μου.

— Ὅταν μεγαλώσω, ὁ θεὸς μου ὁ δεκανέας θὰ μου δώσῃ κ' ἐμένα ἓνα ρολόγι.

— Ναι, ἀλλὰ τὸ παιδί τοῦ θεοῦ σου ἔχει ἀπὸ τὰ τώρα... ὄχι ὅμως τόσον ὠραῖον ὡς αὐτό... καὶ ἐν τούτοις εἶναι μικρότερος ἀπὸ σέ»

Τὸ παιδίον ἐστέναξε.

«Λοιπὸν, τὸ θέλεις αὐτὸ τὸ ὠρολόγι, μικρὲ ἐξαδέλφε;»

Ὁ Φορτουναῖος ἐκύτταξεν ὑπόδρα τὸ ὠρολόγιον, ὁμοιάζων πρὸς γάτον εἰς τὸν προσφέρουσιν ὄρνιθα. Κατανοῶν ὅτι τὸν περιπαίζουσι, δὲν τολμᾷ νὰ πλώσῃ τοὺς ὄνυχάς του, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀποτρέπει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως μὴ κινδυνεύσῃ νὰ ἐνδῶσῃ εἰς τὸν πειρασμόν· ἀλλ' ἐξακολουθεῖ διηνεκῶς λείχων τὰ χεῖλη, καὶ φαίνεται ὡσεὶ λέγων εἰς τὸν κύριόν του: Πόσον σκληρὸς εἶναι ὁ ἀστεϊσμός σου!

Ἄλλ' ὁ ἀνθυπασπιστὴς ἐφαίνετο μὲ τὰ σωσὰ του προσφῆρων τὸ ὠρολόγιον. Ὁ Φορτουναῖος δὲν ἔστεινε τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μετὰ πικροῦ μειδιᾶματος τῷ εἶπε:

«Διατί νὰ με ἀναγελάς ἔτσι;

— Μὰ τὸν Θεόν! καθόλου δὲν σ' ἀναγελῶ. Εἶπέ μου μονάχα ποῦ εἶναι ὁ Γιαννέτος, καὶ τὸ ὠρολόγι αὐτὸ εἶναι ἰδικό σου.»

Τοῦ Φορτουναῖου ἐξέφυγε μειδιάμακ, ἀμφιβολίαν καὶ ἀπιστίαν ἐμφαίνον· καὶ προσηλὼν τοὺς μέλανας ὀφθαλμοὺς του εἰς τοὺς τοῦ ἀνθυπασπιστοῦ προσεπάθει ἐκ τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν νὰ κρίνῃ ὁποῖαν πίστιν ἔπρεπε νὰ παράσχη εἰς τοὺς λόγους του.

«Νὰ μὴν ἦμαι ἀξιωματικὸς, ἀνεφώνησεν ὁ ἀνθυπασπιστὴς, ἐὰν δὲν σοῦ δώσω τὸ ὠρολόγιον μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν. Τὰ παιδιὰ ἐδῶ εἶναι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ τὸν λόγον μου δὲν τὸν παίρνω πίσω.»

Καὶ ταῦτα λέγων ἐπλησίαζε βαθμηδὸν τὸ ὠρολόγιον, τόσον ὥστε σχεδὸν ἔψαυε πλέον τὴν

παρειάν του παιδός. Ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τούτου ἀπετυπούτο ἡ ἐνδύμυχος πάλη τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀπληστίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν ξενίαν σεβασμοῦ. Τὸ στήθος του ἐπάλλετο σφοδρῶς, καὶ ἐνόμιζε τις ὅτι ἀπεπνίγετο. Ἐν τούτοις τὸ ὠρολόγιον ἐκινεῖτο, ἐστρέφετο, καὶ κάποτε ἤγγιζε τὸ πρόσωπόν του. Τέλος μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ δεξιὰ του χεὶρ ὑψώθη πρὸς τὸ ὠρολόγιον· ἔψαυσε αὐτὸ διὰ τῶν ἄκρων δακτύλων, ὀλόκληρον δὲ τὸ βάρος αὐτοῦ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς χειρός του, ἀλλ' ὁ ἀνθυπασπιστὴς ἐκράτει πάντοτε τὴν χαλυβδίνην ἄλυσιν... Ἡ πλαξὶ αὐτοῦ ἦτο γλαυκὴ, τὸ δὲ κέλυφος στιλπνότατον· ἀντανακλῶν τὰς ἠλιακὰς ἀκτῖνας ἐφαίνετο ἀπαστράπτων... Ἦτο δεινότατος ὁ πειρασμός.

Ὁ Φορτουναῖος ἤγειρεν ἐπίσης καὶ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ διὰ τοῦ ἀντίχειρος ὑπεράνω τοῦ ὤμου ἔδειξε τὸν χόρτον, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο. Ὁ ἀνθυπασπιστὴς κατενόησε πάραυτα τὴν χειρονομίαν καὶ ἀφῆκεν τὴν ἄκραν τῆς ἀλύσεως. Ὁ Φορτουναῖος ἦτο μόνος κύριος τοῦ ὠρολογίου. Ἠγέρθη μετ' εὐκινήσιας κεμάδος, καὶ ἀπεμακρύνθη δέκα βήματα τοῦ χόρτου, ὅπερ οἱ εὐζῶνοι ἤρχισαν ἀμέσως ἀνακινούντες.

Δὲν ἐβράδυναν νὰ ἴδωσι τὸν σωρὸν ταρασόμενον καὶ ἀναθρῶσκοντα ἐκ τούτου αἱματόφυρτον ἄνδρα, κρατοῦντα ἐγχειρίδιον· ἀλλ' ἀποφυγείσης τῆς πληγῆς αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ σταθῆ ὄρθιος καὶ ἔπεσεν. Ὁ ἀνθυπασπιστὴς ὤρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ τῷ ἀπέσπασε τὸ στυλέτον· ἀμέσως δὲ, καί τοι δεινῶς ἀνθιστάμενον, τὸν ἔδεσαν στερεὰ.

Ὁ Γιαννέτος κατακεκλιμένος χαμαὶ καὶ δεδεμένος ἐστράφη πρὸς τὸν Φορτουναῖον ὅστις εἶχε πλησιάσει. «... παιδί!» τῷ εἶπε μετὰ περιφρονήσεως μάλλον ἢ ὀργῆς. Τὸ παιδίον τῷ ἔρριψε τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ὅπερ παρ' αὐτοῦ εἶχε λάθει, συναυσιθόμενον ὅτι παρ' ἀξίαν θά το κατεῖχεν ἐπιπλέον· ἀλλ' ὁ φυγόδικος οὐδὲ κὰν προσέσχεν εἰς τοῦτο, μετὰ πολλῆς δ' ἀταραξίας εἶπεν ἀποταθείς πρὸς τὸν ἀξιωματικόν· «Ἀγαπητὲ Γάμπα, δὲν ἠμπορῶ νὰ βαδίσω· θάναγκασθῆτε νὰ με μετακομίσητε εἰς τὴν πόλιν.

— Τώρα πρὸ ὀλίγου ἔτρεχε ὡς κατσίκι, εἶπεν ὁ σκληρὸς νικητὴς. Μεῖνε ἡσυχος καὶ εἶμαι τόσοσιν εὐχαριστημένος ὅπου σὲ συνέλαβα ὥστε καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐν ἀνάγκῃ ἠμπορῶ νὰ σε πάρω εἰς τοὺς ὤμους μου μίαν ὥραν δρόμον, χωρὶς νὰ κουρασθῶ. Ἐπειτα, σύντροφε, θά σου κατασκευάσωμεν φορεῖον μὲ κλαριά καὶ τὴν καππότα σου, καὶ εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Κρέσπαλι θά εὐρωμεν ἄλογα.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ δεσμώτης, νὰ βάλετε ὄμους καὶ ὀλίγο ἄχυρον εἰς τὸ φορεῖον, διὰ νὰ ἦμαι καλλίτερα.»

Ἐν ᾧ οἱ εὐζῶνοι κατεγίνοντο ἄλλοι μὲν νὰ κατασκευάσωσιν εἶδος φορεῖου διὰ κλάδων καστανέας, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ νὰ περιποιηθῶσι τὰς πληγὰς τοῦ Γιαννέτου, ἐπεφάνησαν εἰς τὴν καμπὴν τῆς εἰς τὸ μακρὸν ἀγούσης ἀτραποῦ ὁ Ματαῖο Φαλκόνε καὶ ἡ σύζυγός του. Ἡ γυνὴ ἐβάδιζε κύπτουσα ὑπὸ τὸ βάρος μεγάλου σάκου πλήρους καστάνων, ὁ δὲ σύζυγός της προσεχώρει ὑπεροπτικῶς κρατῶν ἐν ὕπλῳ εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἕτερον ἔχων κρεμασμένον ἐξ ἱμάντος εἰς τὸν ὤμόν του· διότι εἶναι ἀναξιοπρεπὲς εἰς ἄνδρα νὰ φέρῃ ἄλλο βάρος ἐκτὸς τῶν ὄπλων του.

Πρώτη σκέψις τοῦ Ματαῖο ἰδόντος τοὺς στρατιώτας ἦτο ὅτι ἤλθον νὰ τον συλλάβωσιν. Ἀλλὰ πόθεν ἡ ἰδέα αὕτη; Μήπως ὁ Ματαῖο εἶχε λογαριασμούς μετὰ τῆς δικαιοσύνης; Ὁχι, ἔχαιρε μάλιστα ἀγαθὴν ὑπόληψιν· ἦτο, τὸ δὴ λεγόμενον, εὐπόλητος ἰδιώτης· ἀλλ' ἦτο κορσικανὸς καὶ ὄρεινός, καὶ δὲν ὑπάρχει κορσικανὸς ὄρεινός, ὅστις ἐρευρῶν ἐπιμελῶς τὴν μνήμην του νὰ μὴ δύναται νάνεῦρη παραπτώματά τινα, οἷον πυροβολισμούς καὶ μαχαιρώματα καὶ ἕτερα παραπλήσια μηδαμινὰ πράγματα. Ὁ Ματαῖο πλέον παντὸς ἄλλου εἶχε καθαρὰν τὴν συνείδησιν, διότι πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον δὲν εἶχε διευθύνει τὸ πυροβόλον αὐτοῦ κατ' ἀνθρώπου· ἀλλ' ἦτο συνετὸς καὶ ἔστη εἰς θέσιν ἀμύνης ὅπως ὑπερασπισθῆ ἑαυτὸν ἐν ἀνάγκῃ.

«Γυναῖκα, εἶπεν εἰς τὴν Γιουσσέππαν, βάλε κάτω τὸ σακκὶ καὶ ἔσο ἐτοιμη.» Ἐκεῖνη ὑπήκουσε παραχρῆμα. Τῇ ἔδωκε τὸ πυροβόλον ὅπερ εἶχε κρεμασμένον εἰς τὸν ὤμον, ὅπως μὴ τὸν ἐνοχλῆ, ἠτοίμασε τὸ ἕτερον καὶ ἀπευθύνθη βραδυπορῶν πρὸς τὴν οἰκίαν του, καλυπτόμενος πάντοτε ὀπισθεν τῶν ἐν τῇ ὁδῷ δένδρων καὶ ἐτοιμὸς εἰς τὸ ἐλάχιστον ἐχθρικὸν κίνημα νὰ κρυβῆ ὀπισθεν παχέος τινὸς κορμοῦ δένδρου, ὁπότεν ἠδύνατο νὰ πυροβολῆ δπωσοῦν ἡσφαλισμένος. Ἡ σύζυγός του ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰ ἴχνη του φέρουσα τὸ ἕτερον πυροβόλον καὶ τὸ σακκίδιον τῶν πολεμοφοδίων, διότι τὸ χρέος πάσης καλῆς οἰκοδομοποιῆς ἐν περιπτώσει μάχης εἶναι νὰ γεμίζῃ τὰ ὄπλα τοῦ ἀνδρός της.

Ἀφ' ἐτέρου ὁ ἀνθυπασπιστὴς εὐρίσκετο εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν, βλέπων τὸν Ματαῖο προχωροῦντα οὕτω, μὲ βήματα μεμετρομένα, μὲ προτεταμένον τὸ ὄπλον καὶ τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ σκανδάλου. «Ἐὰν κατὰ τύχην, ἐσκέπτετο, ὁ Ματαῖο ἦτο συγγενὴς τοῦ Γιαννέτου, ἢ ἐὰν ἦτο φίλος του, καὶ ἤθελε νὰ τον ὑπερασπισθῆ, αἱ σφαῖραι τῶν δύο ὄπλων του θά ἤρχοντο εἰς δύο ἐξ ἡμῶν ἀλάνθαστα· καὶ ἂν ἐσημάδευε ἐμεῖ, ἂν καὶ συγγενῆ...»

Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ ταύτῃ διατελῶν, προέκρινε νὰ προσενεχθῆ εὐτόλμως· προσχώρησε λοιπὸν μόνος πρὸς τὸν Ματαῖο, ἵνα τῷ διηγηθῆ τὴν ὑπόθεσιν, προσερχόμενος ὡς πρὸς ἀρχαῖον γνώ-

ριμον. Ἀλλὰ τὸ βραχὺ διάστημα τὸ χωρίζον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ματαῖο τῷ ἐφάνη τεραστίως μακρὸν.

«Ἐ! παλαιέ μου σύντροφε! τῷ ἐκραύγασε, τί κάμνεις, παλληκαρά μου; Εἶμαι ἐγὼ, ὁ ἐξάδελφός σου ὁ Γάμπα.»

Ὁ Ματαῖο, χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ εἶπη, βαθυηδὸν καθ' ὅσον ὁ ἕτερος ὠμίλει ἀνύφου ἡρέμα τὴν κάννην τοῦ ὄπλου του, εἰς τρόπον ὥστε ἦτο κατακορύφως ὑψωμένη, ὅταν τὸν ἐπλησίασε.

«Καλὴ ἡμέρα, ἀδελφέ, εἶπεν ὁ ἀνθυπασπιστής, τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἔχω τόσον καιρὸν ὅπου δέν σε εἶδα.

— Καλὴ ἡμέρα, ἀδελφέ.

— Εἶχα ἔλθει διὰ νὰ σὲ χαιρετήσω διερχόμενος ἀπὸ ἐδῶ, καθὼς καὶ τὴν ἐξαδέλφην μου Πέπα' ἐκάμαμεν μακρινὸν δρόμον σήμερα' ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραπονούμεθα διὰ τὸν κόπον μας, διότι ἐπετύχαμε καλὸν κελεποῦρι' ἱπίασαμε τὸν Γιαννέτο Σανπιέρρο.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ἡ Γιουσέππα' μᾶς ἔκλεψε μιὰ γίδα γαλαριά τὴν περασμένην ἑβδομάδα.

— Ὁ ταλαίπωρος! εἶπεν ὁ Ματαῖο. Ἐπεινά.

— Ὁ κατεργάρης ἀντέστη ὡς λέων, ἀπεκρίθη ὁ ἀνθυπασπιστής, ἀπενθαρρυνθεὶς μικρὸν ἐκ τῶν λέξεων τοῦ Ματαῖο. Μοῦ ἐσκότωσεν ἕνα εὐζωνοῦ καὶ ἐπλήγωσεν τὸν δεκανέα Σιαρδῶν εἰς τὸ χέρι' ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι καὶ μεγάλο κακόν, διότι ὁ δεκανεὺς εἶναι Γάλλος. . . Ἐπειτα ἐκρύβη τόσῳ καλῶς, ὥστε οὐδὲ ὁ διάβολος θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ' καὶ ἂν δὲν ἦτο ὁ μικρὸς ἐξάδελφός μου Φορτουνάτος, ποτὲ δὲν θὰ τὸν εὗρισκα.

— Ὁ Φορτουνάτος! ἀνέκραξεν ὁ Ματαῖο.

— Ὁ Φορτουνάτος! ἐπανέλαβεν ἡ Γιουσέππα.

— Ναι, ὁ Γιαννέτος ἦτο κρυμμένος εἰς αὐτὸν τὸν σωρὸν τοῦ χόρτου ἐκεῖ' ἀλλ' ὁ μικρὸς μου ἐξάδελφος μου ἔδειξε τὴν κατεργαριά' δι' αὐτὸ θὰ τὸ ἀναφέρω εἰς τὸν θεῖόν του τὸν δεκανέα νὰ του στείλῃ κανὲν ὠραῖον δῶρον διὰ τὸν κόπον του. Καὶ τὸ ὄνομά του καθὼς καὶ τὸ ἰδικόν σου, θὰ μνημονεύωνται εἰς τὴν ἐκθεσιν, τὴν ὁποίαν θὰ στείλω εἰς τὸν κ. Εἰσαγγελέα.

— Κατάρρα! εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Ματαῖο.

Εἶχον φθάσει εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἦτο τὸ ἀπόσπασμα. Ὁ Γιαννέτος κατακεκλιμένος εἰς τὸ φορεῖόν του, ἕτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ, ὅταν εἶδε τὸν Ματαῖο προσερχόμενον μετὰ τοῦ Γάμπα ἐμειδίασε σαρδῶνιον, καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ἔπτυσεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, λέγων: « Ἐπίτι προδότου! »

Μόνον ἄνθρωπος, ἀποφασισμένος νὰ ποθάνῃ θὰ ἐτόλμα νὰ ποκαλέσῃ προδότην τὸν Φαλκόνε. Ταυτῆ ὕβρις θὰ ἐτιμωρεῖτο διὰ καλοῦ μαχαίροματος, ὅπερ δὲν θὰ ἦτο χρεῖα νὰ ἐπαναλη-

φθῇ. Καὶ ὅμως ὁ Ματαῖο, ἀντὶ πάσης ἄλλης κινήσεως, ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὡς ἀνὴρ καταβεβλημένος.

Ὁ Φορτουνάτος ἰδὼν ἐρχόμενον τὸν πατέρα του, εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐξῆλθε δὲ φέρων τρυβλίον πλήρες γάλακτος, ὕπερ παρουσίασεν εἰς τὸν Γιαννέτον, νεύων εἰς τὰ κάτω τοὺς ὀφθαλμούς. «Μακρὸν ἀπὸ ἐμέ!» ἀνέκραξεν ὁ δεσμώτης διὰ κεραυνοβόλου φωνῆς. Καὶ εἶτα στραφεὶς πρὸς τινὰ τῶν εὐζώνων' «Σύντροφε, τῷ εἶπε, δός μοι νὰ πῖω.» Ὁ στρατιώτης τῷ ἔτεινε τὴν ὑδρίαν του, ὁ δὲ φυγόδικος ἔπιεν ὕδωρ, ὅπερ προσέφερεν αὐτῷ ἄνθρωπος, καθ' οὗ πρὸ μικροῦ ἐπολέμει. Εἶτα παρεκάλεσε νὰ τῷ δέσωσιν οὐχὶ ἐπὶ τῶν νώτων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας. Ἐσπευσαν νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἐπιθυμίαν του, εἶτα ὁ ἀνθυπασπιστής ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ἀπεχαιρέτησε τὸν Ματαῖο, ὅστις δὲν τῷ ἀπεκρίθη, καὶ κατῆλθε ταχέϊ τῷ βήματι εἰς τὴν πεδιάδα.

Παρήλθον δέκα περίπου λεπτά πρὶν ἢ ὁ Ματαῖο ἐκστομίση λέξιν. Τὸ παιδίον ἀνήσυχον παρετήρει ὅτὲ μὲν τὴν μητέρα του, ὅτὲ δὲ τὸν πατέρα, ὅστις στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ὄπλου του, τὸν εἰσώρει μετ' ὀργῆς συγκρατουμένης.

«Ποὺ ὠραῖα ἀρχίζεις! εἶπε τέλος ὁ Ματαῖο μετὰ φωνῆς ἡσύχου, ἀλλὰ φοβερᾶς διὰ πάντα καλῶς γνωρίζοντα αὐτόν.

— Πατέρα μου! ἀνέκραξε τὸ παιδίον, προχωροῦν ἔνδακρυ, ὅπως ριφθῆ εἰς τοὺς πόδας του. Ἄλλ' ἐκεῖνος τῷ ἐφώνησεν ὀργίλως «Ὅπισω» καὶ τὸ παιδίον ἔστη ἀκίνητον ὀλολύζον.

Ἡ Γιουσέππα, παρατηρήσασα τὴν ἄλυσιν τοῦ ὠρολογίου, ἧς ἐν ἄκρον ἐξήρχετο τοῦ χιτῶνος τοῦ Φορτουνάτου, ἐπλησίασε καὶ τὸν ἠρώτησε

«Ποῖος σοῦ ἔδωκεν αὐτὸ τὸ ὠρολόγι;

— Ὁ ἑξάδελφός μου ὁ ἀνθυπασπιστής.»

Ὁ Φαλκόνε ἤρπασε τὸ ὠρολόγιον, καὶ καταρρίψας μεθ' ὀρηκῆς κατὰ τινος λίθου συνέτριψεν αὐτὸ εἰς μυρία τεμάχια.

«Αὐτὸ τὸ παιδί, εἶπεν, εἶναι ὁ πρῶτος προδότης ὅπου ἐβγήκεν ἀπὸ τὴν γενεάν μας.»

Οἱ θρήνοι καὶ οἱ ὀλολυγμοὶ τοῦ Φορτουνάτου ἐδιπλασιάσθησαν, ὁ δὲ Φαλκόνε διετῆρει προσηλωμένους ἐπ' αὐτοῦ τοὺς λυγκίους ὀφθαλμούς του.

Τέλος ἐκτύπησε τὴν γῆν διὰ τῆς ἀντηρίδος τοῦ πυροβόλου του, εἶτα ἔρριψεν αὐτὸ ἐπ' ὤμου καὶ ἔλαβε τὴν εἰς τὸ μακρὴ ἄγουσαν, διατάξας τὸν Φορτουνάτον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τὸ παιδίον ὑπήκουσε.

Ἡ Γιουσέππα ἔτρεξε κατόπιν τοῦ Ματαῖο, καὶ λαβοῦσα τὸν βραχίονα αὐτοῦ, «εἶναι παιδί σου, τῷ εἶπε διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης, ἀτενίζουσα τὸν σύζυγόν της εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσεὶ ἤθελε νὰ διῖδῃ τὰ ἐνδόμυχα αὐτοῦ αἰσθήματα.

— Ἄφες με, ἀπεκρίνατο ὁ Ματαῖο, εἶμαι ὁ πατέρας σου.»

Ἡ Γιουσέππα ἠσπάσθη τὸν υἱὸν τῆς καὶ κλαίονσα εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην. Γονατίσασα δὲ πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας ἐδέθη μετὰ κατανύξεως.

Ὁ Φαλκόνε ἐβάδισε διακόσια περίπου βήματα διὰ τῆς ἀτραποῦ καὶ ἔστη ἔμπροσθεν μικρᾶς φάραγγος, εἰς ἣν κατῆλθεν. Ἐκτύπησε τὴν γῆν διὰ τῆς ἀντηρίδος τοῦ ὕπλου, καὶ εὐρὼν αὐτὴν μαλακὴν καὶ εὐκόλως δυναμένην νὰ σκαφῆ, ἔκρινε τὸ μέρος πρόσφορον εἰς τὸν σκοπὸν του.

«Φορτουᾶτο, ἤγγαινε ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην πέτραν.»

Τὸ παιδίον ἔκαμε ὡς διετάχθη· εἶτα ἐγονάτισε. «Εἶπέ τὰς προσευχάς σου.

— Πατέρα μου! πατέρα μου! μὴ με σκοτώσης.

— Εἶπέ τὰς προσευχάς σου!» ἐπανάλαβεν ὁ Ματαῖο διὰ φοβερᾶς φωνῆς.

Τὸ παιδίον, διακοπτόμενον ὑπὸ λυγμῶν, ἐψέλλισε τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ τὸ Πιστεύω· ὁ πατήρ διὰ φωνῆς ἐντόνου, ἐπέλεγεν Ἀμήν! εἰς ἐκάστην προσευχὴν.

«Αὐταὶ εἶναι ὅλαι αἱ προσευχαὶ ὅπου ἔξέρεις;

— Πατέρα, ἔξερῶ ἀκόμη τὸ Θεοτόκε Παρθέρε καὶ τὴν λιτανεῖαν ὅπου μ' ἔμαθεν ἡ θεία μου.

— Εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη, ἀλλὰ δὲν πειράζει.»

Τὸ παιδίον ἐπέρανε τὴν λιτανεῖαν διὰ φωνῆς ἐκλιπούσης.

«Ἐτελείωσες;

— ὦ πάτερ μου! χάριν! συγχώρησέ με! Δὲν θὰ τὸ ξανακάμω! θὰ παρακαλέσω τόσον πολὺ τὸν θεῖόν μου τὸν δεκανέα, ὥστε θὰ δώσουν χάριν εἰς τὸν Γιαννέτον!»

Ἐν ᾧ ἐξηκολούθει νὰ ὀμιλῆ, ὁ Ματαῖο ἐγέμισε τὸ ὄπλον του καὶ τὸν ἐσκόπευσε, λέγων· «Εἶθε ὁ θεὸς νὰ σὲ συγχώρησῃ!» Τὸ παιδίον δι' ἀπελπιστικοῦ κινήματος προσεπάθησε νὰ ἐγερθῆ καὶ νὰ πέσῃ εἰς τὰ γόνατα τοῦ πατρὸς του· ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασεν. Ὁ Ματαῖο ἐπυροβόλησε καὶ ὁ Φορτουᾶτος ἔπεσεν ἄπνους.

Χωρὶς οὐδὲ βλέμμα νὰ ρίψῃ ἐπὶ τοῦ πτώματος, ὁ Ματαῖο ἐπέστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ λάβῃ πύρον καὶ ἀξίνην, ὅπως ἀνοίξῃ τὸν τάφον τοῦ υἱοῦ του. Μόλις εἶχε προχωρήσει βήματά τινα, καὶ συνήντησε τὴν Γιουσέππαν, ἥτις προσέτρεξε κατατεθορυθημένη, μόλις ἤκουσε τὸν πυροβολισμόν.

«Τί ἔκαμες; ἀνεκραύγασεν.

— Δικαιοσύνην.

— Ποῦ εἶναι;

— Εἰς τὸ ρεῦμα. Ὑπάγω νὰ τον θάψω. Ἀπέθανε χριστιανικά. Θά του κάμω μνημόσυνον διὰ τὴν ψυχὴν του.

Νὰ εἰπῆτε εἰς τὸν γαμβρόν μου Τιδώρω Βιάγκι νὰ ἔλθῃ νὰ καθίσῃ μαζί μας.»

[Prosper Mérimée.]

**Π

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΛΟΥΤΡΟΝ

Ἐκ τῶν τοῦ Σκ. Δ. Βυζαντίου.

Τὸ λουτρόν εἶνε τόσον συνδεδεμένον πρὸς τὸν τουρκικὸν βίον, ὥστε καταντᾷ παρὰ τοῖς Τούρκοις ἐκ τῶν ὠνοῦκ ἄνευ. Ἡ ἀνάγκη τοῦ λουτροῦ δὲν εἶνε φυσικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικῶς ἀπαραίτητος διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς, δογματίζοντας ὅτι τὸ λούσιμον τοῦ σώματος ἐξαλείφει τὰ ἁμαρτήματα τῆς ψυχῆς. Ὅθεν καὶ πᾶσα πλουσίου, οὐ μόνον Ὀθωμανοῦ, ἀλλὰ καὶ Γραικοῦ καὶ Ἀρμενίου οἰκία ἔχει καὶ τὸ λουτρόν τῆς, πάντοτε λιθόκτιστον καὶ μαρμαρίνον, καὶ τοιαύτη ζυλίνη. Περὶ τῶν τουρκικῶν λουτρῶν ἐγράφησαν τσαυτὰ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, ὥστε τὸ ἀπλούστερον καὶ συνηθέστερον τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ παρακολουθημάτων τοῦ καθημέραν βίου, τὸ λούσιμον, κατήντησε ζήτημα: βλάπτει ἢ ὠφελεῖ; εἶνε ἢ δὲν εἶν' ἄφευκτον; Ἄφευκτον καὶ ὠφέλιμον τὸ θεωρεῖ καὶ ὡς τοιοῦτο τὸ μεταχειρίζεται ὁ Τούρκος καὶ τουρκομερίτης· βλαπτικὸν ἢ ἀδιάφορον τὸ νομίζει ὁ Εὐρωπαῖος. Τὴν μέσσην τέμνοντες, ὡς ἐν ἅπασι, νομίζομεν ὅτι δὲν σφαλόμεθα, ἐάν, ἀναγνωρίζοντες καὶ λόγῳ ὑγιεινῆς καὶ λόγῳ εὐχαριστήσεως καὶ λόγῳ καθαριότητος τὸ χρήσιμον τοῦ τουρκικοῦ ἢ θερμοῦ λουτροῦ, κακίζομεν τὴν κατὰ πᾶσαν ἐβδομάδα χρῆσιν καὶ τὴν ἐπὶ δώδεκα συνεχεῖς ὥρας ἐν αὐτῷ διαμονὴν, ἣν συνηθίζουσιν αἱ ἐκεῖ γυναῖκες.

Ἡ Λέσχη, ὁ συνήθης τόπος τῆς ἐνταμώσεως, τὸ κοινὸν rendez-vous τῶν Τούρκων εἶνε ὁ Καχθὲ-χανές· τῶν δὲ γυναικῶν; τὸ λουτρόν, τὸ ὁποῖον γίνεταί, χρεωστικῶς μὲν κατὰ παρασκευὴν, πολλάκις δὲ καὶ δις τῆς ἐβδομάδος τὸ κέντρον τῶν γυναικείων ἐκστρατειῶν. Ἐκεῖ ἢ Ὀθωμανὶς θὰ ἐνταμώσῃ τὴν φίλην τῆς, ἐκεῖ ἢ μάθη τὰ τῆς γειτονίας cancan, ἐκεῖ ἢ ἐπιδείξῃ τὰ τσεβάσερά τῆς. Ὅστε δι' αὐτὰς τὸ λουτρόν εἶνε προσέτι καὶ τόπος διασκεδάσεως, καὶ μάλιστα ὅταν ἦνε πρόσκλησις γάμου. Διότι ἐκεῖ χορεύουσιν ἢ βλέπουσιν καὶ ἀκούουσιν χορευούσας καὶ ἀδούσας ἄλλας. Ὅθεν ἢ εἰς λουτρόν ἐκδρομὴ εἶνε παρὰ ταῖς κυρίαῖς, καὶ ἰδίως ταῖς Ἀρμενίαις, ὑπόθεσις σπουδαία, περισπασμός, ἀσχολία. Δι' αὐτὸ ἐτοιμάζονται ἀφ' ἐσπέρας τὰ ὀρεκτικώτερα ἐδέσματα, τὰ ἐλευκτότερα ὀπωρικά· γίνονται προσκλήσεις· ἀποφασίζονται τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ κοσμήματα. Αἱ δὲ πενόμεναι ἰδίως ἐκεῖ πλύνουσι καὶ τὰ ἐνδύματά των, καὶ μάλιστα τὸ θέρος, ὅτε ἦνε σπάνιον τὸ ὕδωρ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τὰς σκηνάς τοῦ τουρκικοῦ γυναικείου λουτροῦ μόνη ἢ Lady Montague καὶ εἶδε καὶ περιέγραψεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ ἀκοῆς καὶ ἐξ εἰκασίας μόνον.

Ἡ συνήθης θερμοκρασία λουτροῦ τουρκικοῦ,